

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

для здобувачів вищої освіти 1 курсу денної форми здобуття освіти (2023-2024 р.н.)
освітньої програми «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ВИКЛАДАЧ

КОВАЛЬОВА
Вікторія Іванівна

vikakova04@gmail.com

1. Назва закладу вищої освіти та підрозділу: Національний фармацевтичний університет, кафедра управління та забезпечення якості у фармації.

2. Адреса: м. Харків, вул. Олександра Невського, 18, 3-й поверх, т. 057-771-81-47.

3. Веб-сайт: <https://quality.nuph.edu.ua>

4. Інформація про викладачів:

Ковальова Вікторія Іванівна

Канд. економ. наук, доцент, доцент каф. управління, економіки та забезпечення якості у фармації Національного фармацевтичного університету.

Досвід наукової діяльності – 17 років. Викладає дисципліни: «Соціально-психологічні основи менеджменту» (бакалаври); «Статистика та економічне моделювання» (бакалаври), «Управління персоналом» (бакалаври), «Статистика ринку» (бакалаври); «Менеджмент» (бакалаври); «Ризик менеджмент» (бакалаври) та ін. Наукові інтереси: управління знаннями в організації, поведінковий менеджмент, менеджмент персоналу, операційний менеджмент тощо.

5. Консультації відбуваються згідно з розкладом он-лайн.

6. Анотація освітньої компоненти: освітня компонента «Соціально-психологічні основи менеджменту» є обов'язковою для першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент». До важливих завдань освітньої компоненти належить опанування здобувачами вищої освіти: специфічних прийомів та інструментів соціально-психологічного управління, формування навичок раціональної організації роботи індивіда в організації, набуття умінь аналізу групової та міжгрупової динаміки в організації, формування ефективної командної роботи в організації, опанування інструментів управління організаційною культурою в організації.

7. Мета освітньої компоненти: Метою викладання освітньої компоненти «Соціально-психологічні основи менеджменту» є формування системи професійної компетентності (знань, прикладних вмінь та навичок) щодо психологічного аналізу особистості, міжособистісних взаємин у групах, засобах оптимального управлінського впливу для створення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі, підвищення рівня мотивації персоналу й ефективності процесів управління.

8. Компетентності відповідно до освітньої програми: Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

9. Hard-skills / Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ФК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

ФК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

ФК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

ФК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

ФК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

10. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Статус освітньої компоненти: Обов'язкова.

11. Пререквізити освітньої компоненти: «Соціально-психологічні основи менеджменту» входить до комплексу підготовки фахівців, який забезпечується освітніми компонентами: «Вступ до фаху», «Теорія та історія управління», «Управлінська риторика».

12. Обсяг освітньої компоненти: Обсяг освітньої компоненти: 4 кредити ЕКТС: 57 годин аудиторних занять, з них – 19 годин лекцій, 38 годин – практичних занять, 63 години самостійної роботи.

13. Організація навчання:

Формат викладання освітньої компоненти: онлайн-формат.

Зміст освітньої компоненти:

Змістовий модуль 1. Психологічні основи менеджменту

Тема 1. Поняття дисципліни «Соціально-психологічні основи менеджменту», її генезис і розвиток. Поняття соціально-психологічних основ менеджменту. Історичний розвиток дисципліни. Проблематика соціально-психологічних основ менеджменту.

Тема 2. Психологічні основи трудових відносин. Цілі та напрями організації роботи індивіда у процесі виконавчої діяльності. Основні стратегії проектування праці індивіда. Чинники, які впливають на вибір стратегії проектування праці виконавця. Управління за цілями як чинник формування організаційної поведінки працівника. Планування особистого розвитку та кар'єри в організації. Професійна та ділова кар'єра. Характеристика основних етапів кар'єри (за Д. Гібсоном).

Тема 3. Теоретичні основи взаємодії людей і управління поведінкою працівників. Базові позиції управління поведінкою людей в організації. Індивідуальний рівень моделі організаційної поведінки. Індивідуальні цінності, які впливають на поведінку індивіда в організації. Поширене ставлення індивіда в організації. Особливість та детермінанти її поведінки. Структура особистості. Темперамент, характер, спрямованість особистості. Індивідуальні характеристики особистості, що впливають на поведінку людини в організації. Поведінка людини в організації. Характерні риси особистості, пов'язані з її поведінкою в організації: інтерналізм, екстерналізм, авторитаризм, маківеалізм, орієнтація на досягнення, схильність до ринку. Сучасні теорії розвитку особистості. Теорії розвитку особистості, психоаналітичні теорії, теорія розвитку пізнання, теорія навчання, теорія морального розвитку, теорія зрілості, мікросоціологічні теорії, теорія поля, теорія самоузгодженості. Закони поведінки індивіда: загальні закони поведінки, біопсихічні закони поведінки, закони інерційності людських систем, зв'язку з навколишнім середовищем, соціально-психологічні закони.

Тема 4. Комунікації в організації. Сутність комунікацій. Види комунікацій. Структура комунікативного процесу в організації. Міжособистісні комунікації. Основні комунікативні бар'єри. Комунікативний потенціал та комунікативні компетентності керівника. Соціальна перцепція. Ефекти міжособистісного сприймання.

Тема 5. Психологія особистості керівника. Управлінські функції керівника. Психологія індивідуального стилю управління. Типи керівників. Підходи до визначення професійно важливих якостей керівника. Системи ділових і особистісних якостей менеджера.

Тема 6. Конфлікти в професійних комунікаціях. Сутність поняття “конфлікт”. Види конфліктів. Причини конфліктів. Стадії конфліктів. Дії менеджера щодо попередження та вирішення конфлікту. Методи з’ясування конфліктів. Стресові ситуації та їх вплив на організаційну поведінку.

Змістовий модуль 2. Соціологічні основи менеджменту

Тема 7. Характеристика групи. Групи і команди в організації. Умови та критерії груп. Причини об’єднання людей у групи та команди. Компоненти ефективної роботи груп. Типи груп і команд: функціональна група, неформальна група і цільова група. Ознаки колективу. Чинники, що зумовлюють появу неформальних груп. Основні відмінності формальних та неформальних груп. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи. Групові норми. Модель “потенційної віддачі”. Організаційний фактор. Статус та роль членів групи. Види групових ролей: цільові, підтримуючі, негативні ролі.

Тема 8. Соціально-психологічні ефекти групової роботи. Згуртованість груп. Типи згуртованості. Формування групового мислення. Модель групової поведінки Д. Хоманса. Дії менеджера щодо підвищення або зниження групової згуртованості. Стадії становлення та розвитку колективу: формування притирання, нормалізації, повної інтеграції. Автономна робоча група (самокерована команда). Гуртки якості.

Тема 9. Влада і лідерство. Теорії лідерства. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Влада в управлінні. База і баланс влади. Види влади. Джерела влади керівника. Природа лідерства. Теорії лідерства. Теорія харизматичного підходу. Теорія поведінкового підходу. Теорія ситуаційного підходу.

Тема 10. Мотивація персоналу. Мотивація як процес спонукання індивіда чи групи людей. Мотиви та потреби людини. Процес мотивації в системі організаційної поведінки. Мотиваційне поле. Разові настанови щодо мотивації виконання роботи. Змістовні теорії мотивації: теорія потреб А. Маслоу, двочинникова теорія Ф. Герцберга, теорія «Х» та «У» Д. МакГрегора, теорія Д. Мак-Клелланда, теорія К. Алдерфера. Процесні теорії мотивації. Теорія очікування В. Врума. Теорія справедливості Дж. Адамса, теорія Портера-Лоулера. Теорія результативної валентності Дж. Аткинсона. Теорія біхевіоризму. Основні категорії біхевіоризму. Теорія “поведінки людини” К. Арджиріса. Теорія «Z» В. Оучі. Регулятори мотивації та основні мотиватори організаційної поведінки. Мотиваційні засоби менеджера. Види винагород. Методи соціального впливу та морального стимулювання. Процес навчання в системі організаційної поведінки.

Тема 11. Формування іміджу організації та персоналу. Корпоративний імідж. Позитивний та негативний імідж організації. Зовнішні та внутрішні чинники формування іміджу. Імідж керівника. Фірмовий стиль організації.

Тема 12. Організаційна культура як інструмент управління персоналом. Сутність організаційної культури. Види організаційних культур. Елементи та стадії формування організаційної культури. Організаційна культура в сфері комунікацій. Культура і методика проведення ділових переговорів, виробничих нарад. Ділове листування. Методика визначення особистісних якостей співробітника: анкетування, тестування тощо. Духовна культура та моральні якості керівника. Етика і соціальна відповідальність в організації.

Диференційний залік.

14. Види та форми контролю:

Поточний контроль: усне опитування, виступи (наукові доповіді, презентації), активна участь у дискусіях, складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач, вирішення кейсів. тощо.

Контроль змістових модулів: складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач.

Умови допуску до контролю змістових модулів: для допуску до контролю змістового модуля 1 і 2 необхідна наявність мінімальної кількості балів за темами змістового модуля 1 і 2.

15. Система оцінювання з освітньої компоненти: оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою:

поточний контроль – 5-8 балів за тему за практичними та семінарськими заняттями, змістовий модуль 1 і змістовий модуль 2 - 10-20 балів.

Результати семестрового контролю у формі семестрової оцінки оцінюються за шкалою ECTS, 100-бальною та чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Бали з освітньої компоненти нараховуються за таким співвідношенням:

Види оцінювання	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1. Сутність та особливості організаційної поведінки - оцінювання тем (1-6) (робота на заняттях 1-6): робота на заняттях (усне опитування, виступи (наукові доповіді, презентації), активна участь у дискусіях, складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач, вирішення кейсів); - контроль змістового модуля 1 (складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач)	50 (50%)

<p>Змістовий модуль 2. Управління організаційною поведінкою</p> <p>- оцінювання тем (7-12) (робота на заняттях 7-12): робота на заняттях (усне опитування, виступи(наукові доповіді, презентації), активна участь у дискусіях, складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач, вирішення кейсів);</p> <p>- контроль змістового модуля 2 (складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач)</p>	50 (50%)
---	----------

Самостійна робота здобувачів вищої освіти оцінюється під час поточного контролю та під час контролю змістового модуля.

16. Політики освітньої компоненти:

Політика освітньої компоненти («правила гри») визначається вимогами кафедри до здобувача вищої освіти при вивченні освітньої компоненти щодо академічної доброчесності, щодо відвідування занять, щодо дедлайнів, відпрацювання, підвищення рейтингу, ліквідації академічної заборгованості, щодо оскарження оцінки з освітньої компоненти (апеляцій) тощо. Так, *політика щодо академічної доброчесності* ґрунтується на засадах академічної доброчесності, наведених в ПОЛ «Про заходи щодо запобігання випадків академічного плагіату у НФаУ» (<https://nuph.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>). Списування при оцінюванні успішності здобувача вищої освіти під час контрольних заходів на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях, контролю змістових модулів та семестрового екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування занять. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати навчальні заняття (ПОЛ «Про організацію освітнього процесу НФаУ» (<https://nuph.edu.ua/polozhennya-shhodo-organizacii-osvitnogo-procesu-u-nfau/>)) згідно з розкладом (<https://nuph.edu.ua/rozklad-zanyat/>), дотримуватися етичних норм поведінки.

Політика щодо дедлайнів, відпрацювання, підвищення рейтингу, ліквідації академічної заборгованості. Відпрацювання пропущених занять здобувачем вищої освіти здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про відпрацювання студентами пропущених навчальних занять та порядок ліквідації академічної різниці в навчальних планах у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/pol-a2.2-10-182_polozhennja-pro-vidpracjuvannja-propushhenih-zanjat-ta-porjadok-likvidacii-akademichnoi-riznici-1.pdf) згідно з встановленим на кафедрі графіком відпрацювань пропущених занять. Підвищення рейтингу та ліквідація академічної заборгованості з освітньої компоненти здійснюється здобувачами освіти відповідно до порядку, наведеного в ПОЛ «Про порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.2.-32-031_polozhennja-pro-porjadok-ocinjvannja-rezultativ-navchannja-zvo-u-nfau-red.05-2022.pdf). Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених кафедрою для виконання видів письмових робіт з освітньої компоненти. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – до 20% від максимальної кількості балів за даний вид роботи.

Політика щодо оскарження оцінки з освітньої компоненти (апеляцій). Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження (апеляцію) оцінки з освітньої компоненти, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про оскарження результатів семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/pol-a2.2-38-050_polozhennja-pro-oskarzhennja-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolju-znanzdobuvachami-vishhoi-osviti-u-nfau-red.01-2021.pdf).

Політика щодо визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти здійснюється відповідно до ПОЛ «Про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.3-32-208_polozhennja-pro-porjadok-viznannja-rezultativ-navchannja-otrimanih-shljahom-neformalnoi-ta-informalnoi-osviti-red.02-2022.pdf)). Для оцінювання результатів неформального та/або інформального навчання здобувача вищої освіти атестаційна комісія визначає обсяг і методи демонстрації та вимірювання цих результатів навчання з урахуванням їх змісту та можливої специфіки. Методи демонстрації та вимірювання результатів неформального та/або інформального навчання заявника можуть відрізнятися від методів, які застосовуються для здобувачів освіти в рамках відповідної освітньої програми, водночас вони повинні забезпечувати змістову валідність оцінювання. Атестаційна комісія приймає рішення про визнання результатів неформального та/або інформального навчання здобувача, якщо за підсумками оцінювання підтверджено відповідність цих результатів результатам навчання, передбаченим відповідною

освітньою програмою.

17. Інформаційне та навчально-методичне забезпечення дисципліни:

Обов'язкова література	<p>1. Матушкіна М. В. Організаційна поведінка: навчальний. Старобільськ : Вид-во Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 2016. 200 с.</p> <p>2. Прищак М. Д. Психологія управління в організації : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с.</p> <p>3. Ходаківський Є. І. Психологія управління : підручник / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. Київ : ЦУЛ, 2016. 492 с.</p> <p>4. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості: навчальний посібник / О. Г. Шахова. Харків : Контраст, 2019. 116 с.</p>
Додаткова література для поглибленого вивчення освітньої компоненти	<p>1. Виноградова О. В., Євтушенко Н.О. Групова динаміка та комунікації. Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2018. 223 с.</p> <p>2. Мельман В. О. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціально-психологічні основи менеджменту» (для студентів 1 курсу денної та 2 курсу заочної форми навчання галузі знань 07 – Управління та адміністрування, спеціальності 073 – Менеджмент) / В. О. Мельман ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 47 с.</p> <p>3. Миколенко О. П. Соціально-психологічні основи менеджменту [Електронний ресурс] : метод. рек. для підготовки здобувачів вищої освіти до практ. занять та самост. роботи [за спец. «Менеджмент» всіх форм навчання] / О. П. Миколенко. Електрон. текстові дан. Харків : НФаУ, 2020. 77 с.</p> <p>4. Молчанова А. О., Воляник І. В., Кондратьєва В. П. Організаційна поведінка: Навч. посібн. / за наук. ред. А. О. Молчанової. Івано Франківськ, «Лілея НВ», 2015. 176 с.</p>
Актуальні електронні інформаційні ресурси (журнали, сайти тощо) для поглибленого вивчення освітньої компоненти	<p>1. Сайт кафедри управління та забезпечення якості НФаУ [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://quality.nuph.edu.ua/.</p> <p>2. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка [Електронний ресурс] : офіційний сайт. Режим доступу: https://korolenko.kharkov.com/.</p>
Система дистанційного навчання Moodle	https://pharmel.kharkiv.edu/moodle/course/view.php?id=1948

18. Технічне й програмне забезпечення освітньої компоненти: наявність персонального комп'ютера/ ноутбука/планшета/смартфона із доступом в Інтернет та встановленим ZOOM пристроєм, Microsoft Office, Microsoft Office Visio, віртуальне навчальне середовище Moodle, мультимедійний екран.